

Varga Csaba

## SZLOVÁK, A KISMAGYAR NYELV

avagy: a szlovák nyelv a magyar nyelv egyik sajátos változata

A címben megfogalmazott állításon bizonyára sokan meglepődnek, de bebizonyítom ebben a tanulmányban.

TÉTEL: A ma szlováknak mondott nyelv úgy 1600-1400, úgy igazából talán csak 1000-1200 évvel ezelőtt kezdett elszigetelődni a magyar törzsnyelvtől, tehát „eredeti” szlovák nyelv egyszerűen nem létezik: a magyar nyelv egyik leány-nyelve. Ahogyan az ukrán nyelv kisorosz nyelvnek, úgy a szlovák kismagyar nyelvnek nevezhető, mégha ez utóbbi az idők múltán már jobban eltávolodott szülőjétől. Mára már amolyan unokánkká, dédunokánkká vált.

A munkát végül is szövegtő szótárnak szánom, néhány szónál máris talál valamiféle magyarázatot az olvasó: teljes egészében ilyen lesz a kész munka.<sup>1</sup> Azért érdemes a szlovák szókincset nem csak részleteiben, hanem teljes egészében bemutatni, mert nagyon hálásak lehetünk a szlovákoknak: 1600-1400 évvel ezelőtti szókincsünk egy részét töretlenül őrzik. Pl a szlovákból tudni meg, hogy a „tavasz” szó valójában „tavas”, azaz az olvadást jelenti. Mert szlovák 'tavit' = olvaszt, 'tavba' = olvasztás (tav = tó, kicsinyezve: tócsa). A szlovák szókincs szerencsére nem áttekinthetetlenül terjedelmes (mi pl. legalább milliányi szóra vagyunk berendezkedve), s ez a jelenség pedig lehetővé teszi annak kutatását is, hogy mit miért őriznek ma is, és mit miért nem. A legizgalmasabb ez az utóbbi „miért nem” kérdés. Ugyanis a válasszal egyúttal a ma szlovákoknak nevezettek akkori életviszonyait, világszemléletét is feltárhatjuk. Mert a nagy kérdés az, hogy miért szakadtak el tőlünk?

Miért változott meg oly sok magyar szó kiejtése a szlovákok ajakán, ami miatt végül is egykori magyar tájnyelvből leszakadó leánynyelvvé kezdett válni úgy 1000-1200 évvel ezelőtt?

Ennek oka az eredeti nyelv szellemének kihűnyása. A Magyar Tudományos Akadémia 1860 körül kiadott szótára (az un. Czuczor-Fogarasi szótár) a leány-nyelvekről ezt írja: „*E leánynyelveken azt tapasztaljuk, hogy az anyanyelv szavaival jobbára úgy bánnak, mint merő lelketlen anyaggal, melyet majd megcsonkítva, majd megtoldva, néha kisimítva, majd összevisszahányva saját szerveikhez és izlésökhöz idomítanak a nélkül, hogy gyökeiket és képzőiket épségben hagynák, s alapérteményökről öntudatok volna. Ezekben a szoros ért. vett nyelvalkotó érzék és szellem kihalt, s helyette csupán az idomítási hajlam és ügyesség működik. Tudniillik épen úgy bánnak az anyai szókkal, mint a nyelvrontó tájbeszédék az értelmezhetőbb deréknyelvéivel, pl. midőn a palócz csillapít helyett csiplagítot, a bodroglői és székely vakmerő helyett makverőt, a balatonmelléki hágcsó helyett háskót mond /.../“ Ilyen módon vált le a magyar törzsnyelvről a szlovák is.*

Mindennek bizonyítását e tanulmány második része, a SZLOVÁK-MAGYAR

---

<sup>1</sup> Itt mondok köszönetet Vajda Gejzának az egyező szavak gyűjtésében végzett nagy segítségéért.

SZÓEGYEZTETŐ KISSZÓTÁR szolgáltatja. E rengeteg szóegyezés áttekintése után ugyanis be kell látnunk, hogy a szlovák nyelv nem létezne a magyar nyelv nélkül. S ennyi elég is e tanulmány elején megfogalmazott állítás igazának belátásához.

A magyarból szlovákká lett nyelvben bekövetkezett változásokról:

a) A szóképzés beszűkülése:

A szlovákok a leánynyelvekre jellemzően nem csak szavakat, hanem sok szóképző elemet is elvesztettek. A szóképző elemek megritkulása szükségszerűen a megmaradtak kiterjesztését vonja maga után, miáltal növekedik a szóképzés egyhangúsága, vagyis szűkül az árnyalt kifejezés lehetősége. Például mivel a főnévből való igeképzés számos lehetősége kiveszett, az elfeledtek helyére a megmaradtak közül jobbrészt az -ít, -at – a szlovákban -it', -at' – lépett. Az alábbi példák jól mutatják az -ít immár csak gépies, a magyar fül számára egyhangú használatát:

pečatit', azaz	„pecsétít” = pecsétel
brázdiť, azaz	„barázdít” = barázdál
mulatovať, azaz	„mulatovít” = mulatozik
kikiríkaf, azaz	„kikirikít” = kukorékol
kosit', azaz	„kaszít” = kaszál
člnkovat', azaz	„csónakít” = csónakázik (ugyanis a régebbi magyarban csolnak volt a csónak, s e csolnaktól lett a szlovákban cslnk, azaz člnk.)

A Szóegyeztető kisszótár tanulmányozásához szükségünk van a legjellemzőbb szlovák kiejtési változtatás ismeretére. Ezek közül mutatok néhányat alább, 3-3 példával:

b) Magánhangzók kihagyása:

črmel' = csermely
člnok = csolnak (régén a csónak ugyanis csolnak volt)
krč = görcs

c) Kiejtés egyszerű módosítása:

chyba = hiba
chýlit' = hajlít
poltucet = féltucat

d) Díszítő hangok ejtése a szóba:

specatit' = megpecsétel; itt az s hang csak dísz : s pecsat = pecsét.
škrekot' = rikácsolás; itt az šk a dísz : šk rekot', és a rekot' szórész nem egyéb, mint rikít. Ez erős hangot jelent, de az erős színre is mondjuk: rikító.
držgroš = zsupori (valójában zsuporos) szóban a dr a vendéghang : dr žgroš, s kimaradt két magánhangzó is : zs <sup>u</sup> g <sup>o</sup> r = žgr.

e) Hangátvetés:

putňa = puttony

hrdza(vý) = rozsdá(s), azaz h|rdza, vagyis rdzs = rozsda, vagyis hangátvetés : rozsd-rodzs.

(Ilyen jelenség a magyar törzsnyelvben is előfordul, pl. a morszár a morzsa, morzsál szóból ered.)

črieda = csorda

f) Az -ova, -ov v szóvége tipikus magyar jelenség Ez a v hang ugyanis a magyar nyelv régies kettős magánhangzójának a maradványa. Mint pl. a régi kiejtésben ló: lou, tó: tou stb. A második magánhangzó mássalhangzóvá vált, s így lett lov, tav, mint pl. tó, de tavat, ló, de lovat.

beszedov = beszéd (beszédou)

bantov = bánt (bántou)

čakov = csákó (csákou)

g) A magyar rag számunkra szokatlan használata :

chmúrit' = „komorít” = komoran néz

cielit' = „célít” = céloz

karhat' = „kohít” = korhol

h) Az szk hangkettős előállítás:

kurtít = *szkrátit'*

szekrényke = *szkrinka*

szikla = *szkala*

i) Négy példa a „legcsavarosabb” kiejtési módosulásra, az „sztr” hármas hangzó előállítására. Láthatjuk alább, hogy a t hangot csak díszítő hangként ejtik, továbbá a magánhangzót és az r hangot felcserélik s hogy az r hang közvetlenül a t után következzen:

szarka	tarka	csorbít	szerda
sztraka	sztraka(tý)	sztrobít'	sztréda

j) Végül érdemes még megemlíteni, hogy előszeretettel kicsinyítenek a szlovákok:

močovka = mocsok, azaz trágyalé

kišasonka = kisasszonyka

gombička = gomb, azaz gombocska

Összességében a szlovák szókincs nem újabb kori, idegenből átvett rétegének csak kb. 20-25%-a kemény dió azon kutató számára, aki tud magyarul, de úgy tűnik, hogy e rész egy része is csak a bonyolult hangcserék és varázslatos mássalhangzó torlódások létrejötte miatt rejtezik a magyar kutató előtt. A maradék pedig abból származhat, hogy azon régi szavainkkal azonosak, amelyeket elfelejtettünk az idők folyamán. Ezért is mondható, hogy a szlovák szókincs valóságos aranybánya a régi magyar szókincset kutatók számára.

# SZLOVÁK-MAGYAR SZÓEGYEZTETŐ KISSZÓTÁR

Az alábbi szószedetbe közel sem mind, csak a legnyilvánvalóbb egyezéseket vettem fel. Azonban beláthatja az olvasó: oly nagy mennyiségű magyarral azonos szó szerepel e szűkített szóegyeztetésben is, hogyha már csak ennyit is kivonnánk a szlovák nyelvből, akkor az megszűnne létezni. Ez tökéletesen elegendő is az e tanulmány eljén megfogalmazott állítás igazának belátásához.

S végül kérem az olvasót, hogy a helyenkénti gépelési hibát ne rója még fel, a javítás folyamatban van.

## A

ach = ah

agát = akác, az ék, ak (mint akad) gyökből, bármely nyelvben

akácia = akác, lásd fenn: agát

aj = ej

ajaj = ajaj

almužna = alamizsna

apo, apík, apko (ritkán) = apa

ár = ár (mértékegység)

## B

baba = vénasszony, bába

báb = baba, pólyás baba, azonos egyben a magyar báb, mint rovar bábja szóval is

bába = kisbaba, játékbaba

bábä(-tko) = baba, csecsemő, játékbaba

babka<sub>1</sub> = bába, bábaasszony, e szó Babba, azaz Nagyboldogasszony nevéből adatik, ő a szülő nők védelmezője is

babka<sub>2</sub> = fitying, eredetileg kis pénzecske, mely II. Lajos alatt jött divatba; valóban kis babot jelent (bab = búb, búbocska, bab b>p: púp), itt úgy értendő, hogy babkát sem ér; babka ma kis módosulattal: batka, pl. „fabatkát sem ér”

babona, bobona = 1) babona, 2) varázslat

babra, babraňa = mindent elrontó, ügyetlen (nő)

babračka = babrálás, babra munka, b>p módosulattal pl. pepecs, pepecsel

babrák(-čka) = ügyetlen, mindent elbabráló, fajankó

babrat' = babrál, pepecsel, régiesen: babirkál, bibirkél, jelentése: vakargál, piszkál, keresgél

babušit' = buszgat, ölelgetve-csókolgatva dédelget, bugyolál

bača = bácsa, értsd: számadó, azonos vele a székely bácsa, palóc bacsa, Tisza mellett bacsó; innen a bácsi szó is, továbbá ebből a batya, b vesztéssel: atya; bizonyára a bácsa szó áll l vendéghanggal a bölcs (régén: böcs) szóban is

báčik, báči, báčino, báčinko = bácsi, bácsika

bačkora = bocskor

BAD- = a figy, vigy (mint figy-el) kiejtési változata (lásd a bedlit' = vigyáz címszót is); szanszkrit budh (budh-ana-sz vigyázó); 1.) figy f>v: vigy (mint vigyáz), d-vel ejtve: vid (mint video, spanyol 'vidente' = látnok. szlovák vidina = vízió), zs-vel vizs (mint vizslat, vizsgál, innen a vízum, vízió szó is); ez a gyök nagyon elterjedt a szláv nyelvekben: vigyeni, vigyáni, vigyzáni, vigyzeni, mind a vigy, figy gyökből; 2.) szlovákban az a hang kiesésével: BAD>BD is, pl. bdely = éber, azaz figyelő (mintegy „b(i)gyelő”)

bádanie = kutatás, tanulmányozás, lásd: BAD- 1.)

badat' = észrevesz, észlel, meglát, lásd: BAD- 1.)

bádat' = kutat, tanulmányoz, lásd: BAD- 1.)

bádatel'(-ka) = kutató, lásd: BAD- 1.)

badatel'ny' = észrevehető, észlelhető, lásd: BAD- 1.)

baf = pöf, pöff

bafať, bafkať = pöfékel

baganča = bakancs, bok-ancs, mely szóban a bok = bog itt a bokát jelenti

bagáž = csűrhe, csőcselék; e szót a francia bagage szóból származtatják, ahol katonai poggyászt jelent (a bagázs és a poggyász egy szó, kétféle kiejtéssel!); a bagázs szó valójában a bog gyökből származik, (boglya>máglya, bog>bögy, bugyor, bütyök, butykos, b>m: motyó stb.), vagyis a csűrhe a bag, bog gyökből az összecsapódott, összebogozódott társaság értelmény révén adódik

báj = mint bájoló: rege, hitrege, monda

báječný = bájós, elbűvölő, csodálatos, lásd: bú-báj, bűv, bűbájós

bájka = mint bájoló: állatmese, dajkamese

bál = bál

balada = ballada

baladický = balladai

balamutit' = bolondít, pl. blázen (balázen) = bolond, lásd ott

baliareň = csomagoló (helység); bal = mál, mint málha, lásd még a balik címszót is

balenie = csomagolás; bal = mál, mint málha, lásd: balik

baliček = kis csomag; bal = mál, mint málha, lásd: balik

balik = csomag; balik gyöke azonos a bála, málha szavak gyökével, de ide sorolható a bog bog, (az angol bag is), boly szó is; Czuczor szótárában: Málha, mely bugyorba göngyölgetett, s holmi utra való podgyászt jelent (vidulus, bulga). Innen, málhába kötni valamit am. csomóba, bugyorba. Ennek gyöke a domboru magasat jelentő ma, s rokon a máglya, mágicsál szókkal, valamint pólya szóval is; ma gyökből al képzővel lett ma-al, mál, valamit egymásra halmozva öszvegöngyölget; innen igenév máló, mála, s h közbevetésével, mely itt is némi ürességet jelent: málha, azaz eredetileg valamely tartó eszköz, melybe holmit beraknak, öszvegöngyölgetnek

balit' = csomagol, lásd: balik

balvan = sziklatömb, lásd bálvány, Baál istenről, vagyis a bálvány Baál, azaz Bél kőszobrát jelenti, de ezt csak az tudhatta, aki a Tigris és Eufrátesz vidékén is otthon volt; Baál, azaz Bél nevét őrzi a szintén ősi Béla szavunk is; nincs tudomásunk a szlovákok mély Kis-Ázsia-i kapcsolatairól; balu-balv olyan jellegű szó, mint a hamu-hamv, nedű-nedv

balvanovitý = kötömb alakú

bán = bán

banik = bányász, lásd lent: baňa

baňa = bánya, Czuczor Gergely szerint a be gyökből származik, eredetileg bé-ény, bénye, merthogy belé

kell menni

banictvo = bányászat, lásd: baňa = bánya

banovat' = bányász, bányász, gyöke bán, a bú gyökből; igen erős bizonyíték, hogy a bánya és a bán(at) gyökök a szlovákban is azonosak, holott a jelentések eltérőek

banda = banda

bandita = bandita

banský = bányász, lásd: baňa = bánya

bantovat' = tágabb értelemben bánt, itt: érint, fog, megzavar, nyugtalanít

bár, bárs = bár, bárcsak, de ugyanakkor előtag is:

bárkde = bárhol

bárstedy = bármikor

bárscto = bárki

BAR = a HOR gyök h-b kiejtési változata; har, hor értelménye: ami kiáll, kiemelkedik, valami fölött van; har, hor gyökből r>j váltással a haj (angolban még régies kiejtéssel: hair), r-vel pl. harisnya, hártya: ami fed; továbbá h>b váltással: bar, mely általában szőrt jelent (ami fed, így a bar szó bőr, bur(ok), bor(-ít), bor(ogat) kiejtéssel is ezt jelenti; régi barkáz: szőrös kelmét fölborzaz; ilyen értelemben e bar gyökből a barka, bársony, barkó, borzas, borbély, beretvál, barbár (szőrös), r>j váltással: baj(usz) stb. szó is (latin barba, német Bart, szláv brada (szakál))

baran = birka (hogy a bárány birkát jelent, nyilvánvaló tévedés, s ez a szó eredetét is igazolja), a bar, bir szőröst jelent, pl.: barka, barkó, birka, lásd a BAR címszót

baranica = báránybőr sapka, kucsma, mint szőrös, lásd a BAR címszót

baranina = bárányhús, birkaszag, baran mint szőrös, lásd a BAR címszót

baránok = kis bárány, mint szőrös, lásd a BAR címszót

barbar = barbár(magas hangrendben: berber), eredeti jelentése: szőrös, szakállas, lásd a BAR címszót

barbarský = barbár, műveletlen, lásd a BAR címszót

barikáda = barikád, torlasz, azaz ami kiemelkedik; lásd a BAR címszót; pl. a bar = har gyökből a kiemelkedés értelmény révén, mint ahogy a barikád szó is, a Hargita, Harsányi hegy elnevezése is

barina = mocsár, pocsolya, bar-ina bar gyöke magas hangon ber, amiből a berek: vizes lapály, folyók mellékét ellepő és sűrű bokrokból, tövisből, vesszőkből álló cserjés erdőcske

barinatý = mocsaras, lápos, lásd: barina

bárka = bárka; bárka = burok, ebből hangátvetéssel: burka, bárka

barnavý, brnavý = barna

batéria = üteg (bot = üt, akármelyik nyelv szókincsében is találjuk)

baťko = bátya

batoh = batyu, b>m: motyó, lásd még a bagáž címszó szómagyarázatának második részét

batožina = poggyász, lásd: batoh = batyu

baza = bodza (bogyozó szó összevontan ejtve)

bdelost' = éberség, bd a fey, figy, vgy gyökből, lásd BAD 2.)

bdelý = éber, bd a fey, figy, vgy gyökből, lásd BAD 2.)

bdenie = virraszt, bd a fey, figy, vgy gyökből, lásd BAD 2.)

bdiet' = vgyáz, örökös, bd a fey, figy, vgy gyökből, lásd BAD 2.)

bedlit' = vgyáz (értsd: örökös), bed a fey, figy f>v és v>b változata, lásd a BAD- 1.), 2.) címszót

bes = bösz: 1. rossz szellem, démon 2. düh, dühroham

beseda = beszéd, társalgás; a besze gyök a csángós-ógörögös kiejtésű mesze (mese) szóból származik b>m hangmódosulattal, a mit, mot, moty, mosz, moz gyökből, azaz mozgatja a száját (ógörög mese =

müthe, azaz mitosz = motyosz, lásd Varga Csaba: Ógörög: régies csángó nyelv 5. MOT, MOC, MOZ, MOSZ című fejezetét (89-95. o.)

besedovat'' = beszélget, lásd fenn: beseda

besne = bőszen, dühösen, a bős szóból

besniet' = őrjöng

besnota = veszettség, bős düh

besný = veszett (v>b váltás)

bes = vesz-ettség, bes: vész v>b hangmódosulattal, ugyanis a vész romlást jelent, a vesz = visz szóval azonos; más szlovák példa: v>b: pes = veszett kutya, vagyis bes>pes

be'ár = betyár

bez = veszettség, de a bez szó nélkül is jelent (pl. bezciel'ny = cél nélküli), bez az oroszban kocsi is jelent; ennek titka abban rejlik, hogy a szláv bez azonos a magyar vesz = vez = visz = vész szóval (ne csodálkozzunk a visz és a vez (mint vezet) azonosságán, ez állat esetében különösképp kiviláglik: elvisz = elvezet), tehát a kocsi: visz, a baj vész, a hiány visz, vesz, pl. veszteség (orosz bez: bezvode = vízhiány), ez mind ugyanaz az egy gyök; a vissza is ebből: visz-vá (lásd erről bővebben a „HAR I.” című könyv 149-162. oldalain, sok értelmező rajzzal)

bez|mocný = tehetetlen, itt bez hiányt jelent – vesz(t) v>b: bez –, a bez-mocný második felében, a mocný szóban pedig a moccan szót üdvözölhetjük, mely a mo-mov>moz z>c változata; megjegyzem, hogy más nyelvekben pl. a moving, moveo szó szintén a magyar mo-mov (mint ló-lov, kő-köv)-ből származik (pl. angol moving)

bez|vetrie = szélcsend, ahol bez nélkül is jelent, a vetrie-ből a vet egyezik a magyar visz>vit (vitel, vitorla) szóval, így jelenti a szelet is a szlávban

bil'ag = bélyeg

bíreš – béres, a szlovák szótárban: zsellér

bit' = üt (az üt szó a bot b-vesztéses változata, minden más nyelvben is a magyarból)

bitka = verés, verekedés, lásd: bit'

bitkár = verekedő, lásd: bit'

blázen = bolond; alaposan kitekert szó; a bolond (az n vendéghang, tehát bolod) bolyongót jelent, s az első szótagból más nyelvekben is kiesett az o az átvétel után: lengyel bloud, német blöd, wend blod, blud, perzsa bul = bolond; teljes bizonyíték, hogy a szláv nyelvekben a bolond és a bolygás szók ugyanabból a gyökből származnak, lásd alább: bludit = bolyong

bláznit' = bolondít

bláznivý = bolond

blcha = bolha

blen = beléndek (növénytani), a bolond szóból

blikat' = „pilikat” = pillong: pislog, pislákol

bludit' = bolyong

bludenie = tévelygés, azaz bolyongás

bludne = tévesen, a bolyong szóból

bluf = blöff, tulajdonképpen: böff, mint böffentés

bôb = lóbab

boblavý = bugyogó (lásd: bub, buborék)

bobok = bogyó (állati ürülék), lásd alább: bobu'á

bobu'á = bogyó, a búb szóból, mellyel azonos a bab szó is

bod = pont (földrajzi), az n csak vendéghang, s a kiinduló szó: pötty

bodka = pont (ékezetjel), tehát pötyke  
 bodľáč, bodliak = bogáncs  
 bodrý = élénk, fürge, vidám; ez feltehetőleg áttételes jelentése Bodri kutyanévből, mely azonban bodrost, bodros szőrűt jelent  
 boj = ütközet, csata, lásd: párbaj, bajnok, bajvívás; a szó története igen érdekes és összetett: 1) a bajol és a páhol (ógörög-ómagyar paiól>pajol>bajol, valamint paiól>páhol) ugyanaz a szó („ellátja a baját”), 2) ógörög-ómagyar paián>magyar baján jelent orvost is, mint aki legyőzi a bajt, de ez avar kori vezetőnk neve is: Baján, 3) mindez kapcsolatba van a bán, mint „elbánik velem” szóval  
 boj = harc, a győztes: bajnok, a ví, mint vív gyökből; pl. vajúdik = bajúdik, bajmolódik  
 bója = bója  
 boliet’ = „bajít”: fáj; bal = baj  
 bordó = bordó  
 borievka = boróka (-fenyő, -bogyó)  
 bosorka = boszorka  
 brány = borona  
 brániť = „boronít”: boronál  
 brat = barát, testvér, társ, felebarát  
 bratko = testvérke, barátocská  
 bratstvo = testvériség  
 brázda = barázda, kiesett a b és az r közül az a hang)  
 brázdiť = „barázdít”: barázdál  
 brdo = (takács)borda (szövőszéken)  
 brečtan = borostyán  
 brekot = brekegés  
 brička = bricska  
 britva = borotva (magyar szó ez!, lásd a BAR címszót)  
 brloh = barlang, a szlovákban odú  
 bronz = bronz  
 bublať = a búb, bubor szóból: bugyborékol, buborék  
 bublina = buborék  
 búda = bódé  
 budzogáň, buzogáň = buzogány  
 buchta = bukta (gyök: bok = bog, mert a bukta: bog, bugyor, bogy>moty: motyó, bog>pog szóból a pogácsa, de mint bog, bugyor, a poggyász is)  
 budiť = „figyít”: ébreszt (f-b és gy-d hangátmenettel)  
 bujarý = buja: kicsapongó, szilaj, tüzes, életerős  
 bujniet’ = buján nő; a buj a búj (összebújni) szóból és a bő>buja szóból egyaránt adatik, innen a „buja növényzet” is, ezt az egyezést csakis a magyar eredet igazolhatja, lásd a következő két címszót is  
 bujnost’ = bujaság  
 bujný = buja növesű, dús, azaz bő, mint buja = bő termés (burjánzó azonban már a bur, bor, bőr (mint burkol) gyökből adatik, annyit tesz, hogy burkol, borít, beborít)  
 buk = bükk  
 bukovina = bükkös, bükkfaerdő  
 bukréta = bokréta  
 bum = bumm



bunda = 1. rövid sportkabát 2. szörme 3. sűrű szőrzet, bunda /kutya, birka/  
bundáš = hosszúszőrű kutya, bundás  
burina = burján, gyom (ami burjánzik)  
búrat' = burít: rombol, bont  
býk = bika, a bök szóból  
byvol' = bivaly (régén: bival)  
buk = bükk; a bog>bok gyökből, jelentése bogos, ágasbogas, dán boege, svéd bok, ógörög φηγος  
(phégosz), latin fagus

## C

cápat' = csapkod  
capart = cafat  
capnúť = (oda)csap, megüt, odavág  
cecok = csecs, tőgysecs, mellbimbó  
cech = céh  
celok = az egész, a tel (mint teli, teljes) t-c:cel szóból, lásd alább: celý, ciel'  
celý = „teli”: teljes, egész  
cengot = csengés  
cep = csép, cséphadaró  
cer = cser (tölgy), cserfa  
cesto = tészta  
chápat' = felfog (lásd: „kapossa már, kapisgálja, a kap gyökből)  
chatrný = satnya  
chopit sa = elkap (lásd chápat)  
choroba = kór  
chorý = beteg, lásd „kór”  
chrast = haraszt  
chrček = hörcsög  
chrčat' = hörög  
chyba = hiba  
chýbat = hiányzik, „hibádzik”  
chýr = hír  
cíbik = bíbic  
cic = cic  
cica, cicuľa = cica, kiscica, cicus  
cicat = szopik (a csecs, cici, ciciz szóból)  
cicer = csicsereborsó  
ciel' = cél, a cél a tel szóval azonos t-c módosulattal; ezt a telibe talál = célba talál kifejezés is elárulja  
cielit = céloz  
ciepkat' = csipog  
cieva = cséve, orsó, csó, a cső-csőv gyökből  
cikcak, cik-cak = cikcakk  
ciling, cililing = csiling, csingiling  
cimbal = cimbalom  
cingi-lingi = csingi lingi

cinkat' = cseng, peng

cirok = cirok

cumul'at' = szop, a cum, mint cumizik szóból hangátvetéssel, lásd: cumel, cumlik

crkat' = 1. csorog, csörgedezik 2. csurgat

cumel, cumlík = cumi, dudli, cucli, Felvidéken: cumli

cupkat' = cuppog

cvendžat' = cseng

cvengnúť = csengetni (egyet)

cvrček = tücsök

cverna = cérna

cvikla = cékla

cvrkat = ciripel

CYK = kük, kók, csuk, cik: ősi magyar szó ez s nagyon elterjedt a régi nyelvekben; a gyök: ko, jelentése görbére hajlik, pl.. kókad, káka, ku(n)kor; a k hang lehet c, cs hang is (mint Cicero, Csicsero, Kikero, avagy császár, cézár, kaiser), innen ciklus: körbe forduló, csuk: a forgó ajtóra értendő, csukló, mert küklo: forgó, cik-cak, cikázik és így tovább, mindezt alátámasztja a szlovák kukľa = csulya szó

cyklón = ciklon: „küklony”, lásd: CYK

cyklista = (bi)ciklis-ta, azaz „forgós”, kerékpáros, lásd: CYK

cyklus = ciklus, lásd: CYK

Č (cs)

čača = csecse

čačaný = csecse

čačka = csecsebecse (pl. csacskaság)

čakan = csákány

čakov = csákó

čalamáda = csalamádé, eredetileg csadajmálé

čap = csapszeg

čapica = sapka

čapik = nyelvcsap

čapit' = 1. megcsap, megüt 2. odacsap, odavág, eldob

čapkat' = 1. csapkod, csapdos 2. pacskol, vereget

čapovat = csapol

čara = csere

čarda = csárda

čardáš = csárdás

čaša = pohár, csésze, kehely

čata = csapat

čatár = szakaszvezető

čel'ad' = 1. cselédség 2. család (archaikus), család ugyanis azonos a cseléd szóval, csak mély-magas hangú változatai egymásnak; a gyök: té, tesz, cseál, vagyis csak annyit jelentenek, hogy cselekvők

čemer = csömör

čerieslo = 1. csoroszllya 2. orrcsont

čermel' = mezei csormolya

Čermel', Črmel' = Csermely, földrajzi tájnév + patak Kassa mellett

čiapka = sapka  
 čiarka = cirka: vonal, ugyanis firka az alapszó  
 čibuk = csibuk  
 čičikat = csicsíjgat, azaz csititgat  
 čík = (réti)csík, illetve halfajta  
 čin = a csinál szó gyöke: cselekedet, tett  
 činiť = csinál, tesz, cselekszik  
 činný = csináló  
 čip, čip-čip = csip, csip-csirip  
 čipka = csipke  
 čipčať = csipog  
 čistec (bot) = tisztessű, sebfű  
 čistiť = tisztít, tisztogat, t-cs hangváltás  
 čisto = tisztán, t>cs  
 čistitota = tisztaság, t>cs  
 čistý = tiszta  
 číž, čížik = csíz  
 čižma = csizma  
 čkanie = csuklás  
 čkať = csuklik  
 čľap = placcs!, erős hangkeveredés  
 čľapkať = koppan, csobog, csurog, lotyog, locsog, lubickol, pacskol, vesd össze: caplat  
 čln = csónak, az l hang úgy került a szlovák szóba, hogy csónak régen csolnak volt.  
 člnok = csónak, régen csolnak  
 člnkovat' = csónakázik  
 črmeľ, čermeľ = csermely  
 čpieť = csipős, marós szaga van, csíp, mar (szag)  
 črep = cserép, cserépdarab, cser>csr  
 črieda = csorda  
 črta = karcolat, vonal: a karc szóból  
 čudák = különös ember, a csuda szóból  
 čudovať sa = 1. csodálkodni 2. báméskodni  
 čurčať = csurog, csörgedez  
 čurkotat' = csurog, csobog, csörgedez  
 čutora = csutora  
 čudo (csudo) = csoda  
 čvarga = csavargó: szedett-vedett népesség  
 čvirikat' = csiripel  
 čvrlikat' = csiripel, cirpel, nyekereg (hegedű)

## D, D'

dá = ad, ád, fordított: dať – adni, pl. dáda, megdádálak: adok a fenekedre; a fordítás nem valódi, ugyanis  
 ad régen: ada volt, s a szókezdő a kiesésével da, a szóvégi a kiesésével pedig ad lett  
 d'aleko = távol, v nélkül: túl, s ebből t-d' módosulattal: d'al  
 dávno = „távno”: régen

d'alší = „túlsi” (bizonyára túlsó): távolabbi, messzebbi  
 debnár = bodnár, bognár (hordókészítő), b-d hangcsere  
 decko = „gyeckó”, a gyermekecske összevonva  
 ded = déd, nagyapa  
 dereš = deres  
 dežma = dézsma  
 dial'ka = „túlka”: távolság, lásd: d'aleko = távol  
 diamant = gyémánt (gyém = gyöm, göm, mint pl. gumó)  
 dieža = dézsa  
 dínom-dánom = dínomdánom  
 dojka = dajka  
 doska = deszka  
 drahý, drahá, drahé = drága  
 draho = drágán  
 drahokam = drágakő  
 driek = derék  
 drobit' = „darabít”: aprít, azaz „darabít”  
 drobný = „darabnyi”: apró  
 drobky = „darabka”: aprólék (darab)  
 drobnost = apróság (darab)  
 drotár = drótos  
 drôt = drót  
 drúk = dorong  
 drumbl'a = doromb  
 drúzgat' = dr = tör: tör, zúz  
 drvit = tör (pl. darál)  
 držat' = tart („tartít”), fog  
 držgroš = zsugori, ahol žgr = z<sup>u</sup>g<sup>o</sup>r  
 dudat' = 1. dudál 2. dúdol 3. dorombol (macska)  
 dudat' = 1. dudál 2. dúdol 3. dorombol (macska)  
 duchna = dunyha, dunna  
 duna = dúne, homokbucka  
 dupat' = dobog, topog  
 durdit' sa, durit' sa = durcáskodik, duzzog  
 dvor = udvar; a szó gyöke: ó, mint óv, s e gyökből származik az odú = védett hely, valamint az ótalom, l  
 vendéghanggal oltalom szó; udvar eredeti alakja: oduor, u-v váltással: udvar  
 dvorit' = udvarol (nyelvi gondolkodásmód is mérvadó!)  
 dutý = odvas, csak kiesett az odu szókezdő o hangja  
 dyňa = dinnye  
 džber = csöbör

## E

eden = éden, paradicsom; ugyanis az éd szó jelentése: gyönyör, innen az édes szó; aki édeleg, az  
 gyönyörög, édesem pedig annyit jelent, hogy gyönyöröm, gyönyörúségem; Éden pedig annyit jelent,  
 hogy: gyönyör helye.

egreš = egres  
ej, ejha = ej, ejha, ejnye

## F

faj- = fúj  
fajka = „fújka”: pipa  
fajta = fajta, faj  
fakľa = fáklya  
feš = fess, csinos, takaros  
fičúr = ficsúr  
figa = füge  
fiha, fiha = húha  
finesa = finomság, finom árnyalat  
fľaša = palack, üveg, flaskó, flaska (lásd a Palacsinta című fejezetet)  
forma = forma, alakzat, alak, a for, mint forgat gyökből, ahogyan a korongos formáz  
fortiel’ = fortély  
frčka = 1. fricska 2. rangjelzés  
frišký = friss, fürge  
fřkat’ = 1. fröcsköl, fröcsög 2. prüszköl (ló)  
frknút’ = 1. fröccsen, fröccsent 2. csurran  
fuč = fuccs, oda  
fučat’ = 1. fúj, süvít 2. fújtat, liheg  
fuj, fujha = pfuj!  
fujak = hófúvás, hóvihar  
fujara = „fújara”: furulya, tilinkó  
fujavica = „fújavica”: hófúvás  
fúkací = fúvós  
fúkat’ = fúj  
fuňat’ = 1. fúj, fújtat, liheg 2. süvít  
fura = fuvar, de: fur-ikázik; fur a for, mint forgolódik gyökkel azonos, s fur-fuvar épp olyan szó pár, mint a csúr-csavar, zár-závár

## G

gágať, gagotať = gágog  
gágor = gége  
galeja = gálya  
galiba = galiba, baj, bosszúság  
gate = gatyá; e szó a köt szó kiejtési változata: „felkötni a gatyát”  
gáza = géz; érdekes szó, ugyanis go-oz > goz, gáz, gőz, ebből a gejzír szó is, s jelentése: gomolyog (go-oz); ám mivel a gőz, gáz áttetsző, áttételesen a finoman áttetsző kötözőszer is innen kapta a nevét  
gazda = gazda  
gejzír = gejzír, lásd fenn: gáza  
geršľa = gersli, gerstli; a szó rokona a gernye: kiaszott testű, görhes és a gerzsely szó, mely utóbbi jelentése a Czuczor-Fogarasi szótárban: szőlőfaj, melynek bogyói sűrűen öszvecsomósodnak

glg = korty, a glug, klutty szóból

goliáš = góliát; a hor (magas, pl. hórihorgas) h-g: gor gyökből, s innen r-l hangváltással; magas lábáról e szó a góla (gólya) neve is

golier = gallér; a ker, kör szóból származik, mert kör alakú ruhakellék

gombik = gomb

gombička = gombocska

grajciar = garas, hangkieséssel és a szó módosításával: krajcár; a gör, gur szóból származik, kerek alakja miatt

grobián = goromba

groš = garas: görös, lásd: grajciar

gul'a = golyó, gömb

gul'ka = „golyóka”: kis golyó

guláš, gul'áš = gulyás

gúl'ať = gurít, hengerít, görget

gulky = golyók, lásd galuska, golyva

gunár = gunár

## H

habarka = habarókanál

habkat' = kapkod, a kiejtés érdekesen módosult: k>h, p>p, d>t

habkavý = habozó: bizonytalan, ingadozó, határozatlan

hahot = hahota, hahotázás

hajat' = hajcsizik, csicsikál

hajčiar = hajcsár (hajtó)

hajdúch = hajdú, másképp hajtó

haky-baky = ákombákom

hala = hall

haló = halló

haluška = galuska

hámor = hámor

hat' = gát, lásd: hát, hátság, bakhát, hegyhát

hej = hej!

hemžit' sa = hemzseg

heš = hess

híbka = mélység, lásd: húj, hiba

hintov = hintó; hintázó mozgásáról

híkat' = 1. hú-zik (csodálkozva, meglepve, felindulva)

hl'a = íme, lám, la, ni

hlísta = giliszta: bélféreg, bélgiliszta, g-h

hliviet' = hever, heverészik

hm = hümm

hmkat' = hümmög

hmla = homály: köd; kiesett az o és az á hang

hnat' = hajt

hnoj = ganaj (h-g)

hó, hohó = hahó  
hodit' = hajít  
hodne = hogyan, nagyon  
hoj = hej, haj  
hojoj, hojój = hajaj  
hojit' = gyógyít, az eredeti szó: jóít, a gyógyít szóé is (jóít = javít)  
hold = hódolat; az l vendéghang, pl. a Hold neve is régen Hod volt  
holdovat = hódol, lásd fenn: hold  
homôlka (syrá) = kis kúp, egy gomolya (túró); h-g  
hompálat' = himbálódzik: hompál = himbál  
honit = hajt  
honvéd = honvéd  
hop = hopp  
horda = horda  
hornatý = hegyes vidék (hor, har = felmagasodó, kiemelkedő, pl. Hargita, de jelent bemélyedőt is, pl.  
horpad, lásd: Hortobágy)  
horný = felső, lásd fenn  
hörný = hegyi, erdei (lásd fenn)  
horuci = forró, ugyanis forró h-f módosulattal lett horu  
hrable = gereblye, régiesen grábla (h-g)  
hrabat' = gereblyéz (h-g)  
hrča = harcsa  
hrdzavý = rozsdás  
hrebeň = 1. fésű, 2. gereben, 3. taraj, 4. (hegy)gerinc; a gereben ugyanis kiálló hegyeiről kapta a nevét, s  
ilyen a fésű, a taraj és a hegygerinc is  
hriadel' = (eke)gerendely (h-g); a szó a gerenda = teher tartó fa szóból származik  
hromada = rakás, halom, garmada; hrom valójában horom, r-l: halom s a har = kiemelkedő, nagy  
jelentésű szóból származik; har h-g: gar, s a régi három r-l: halom  
hrot = hegye, csúcsa valaminek  
hu, huhu, huhú = hú, húha  
huba = gomba; az alapszó: göb, pl. göbe, göb-ből m vendéghanggal: gömb, gomb; huba = guba  
gömbölyödöttet jelent  
húkat' = a hú, huhog szóból: 1. bűg 2. túlköl 3. huhog (bagoly) 4. üvölt  
Hun = hun (ember)  
huncút = huncut, betyár  
husár = huszár  
húžva = gúzs (g-h: húž), hánckötél  
hyacint = jácint

## CH

cha-cha = haha  
chatrný = 1. gyatra, satnya, silány, hitvány 2. kopott rozoga, rozzant 3. beteges, gyenge, nyeszlett 4.  
csekély, kicsi, satnya  
chcechot = vihogás, hahota, röhögés  
chichot = hahot(a), vihogás

chichotať sa = hahotázni  
chlm = halom, domb, pl. Királyhelmeč-Kráľovský Chlmec  
chmeľ = komló ch-k  
chmuľo = mulya  
chmúriť = komoran néz („komorít”)  
chmúrny = komor: felhős, borús, zord (időjárás)  
choroba = kór  
chorý = kóros, beteg  
chotár = határ  
chrast = haraszt, bozót; ch – h  
chrček = hörcsög  
chrchlatť = krákog  
chrchl’avy = krákogó, rekedtes  
chrupkatť = ropogtat, rágcsál, ropog, recseg, a ch csak előle  
chyba = hiba  
chybitť = 1. hibázik 2. nem talál, eltéveszt  
chýlitť = hajlít  
chýr = hír  
chýrečný = híres, hírneves  
chýrny = híres  
chyrovaťť = hírlík

## I

ircha = irha  
iskra = szikra (hangátvetés); szikra a sziporka szó rövidített változata  
išpán = ispán  
iste, isto = lásd alább: istota  
istota = biztonság, bizonyosság, biztosság; a szlovákban kiesett a szókezdő b hang; ilyen a magyarban is előfordul, pl. bámul-ámul  
izba = szoba; hangátvetés, mint szikra-iszkra

## J

jajčatť, jajkatť = jajgat, jajveszékél  
jarica = jérce  
jarka = jerke (fiatal nőtény bárány, kecske)  
jarmo = járom, iga  
jarok = árok  
jasle = 1. jászol, 2. bölcsőde  
javor = juhar(fa), jávor(fa)  
jazmín = jázmin  
jé, jej, jėj = jé  
joj, jojoj, jój = jaj, jajjaj  
juj, jujuj, júj = juj, jujjuj

## K



kabat = kabát  
káča = kiskacsa  
kačaci = kacsa  
kačica, kačka = kacsa  
kada = kád, dézsa  
kachľa = (cserép)kályha  
kachle = kályha  
kakať = kakálni  
kalich = kehely, de kelyh, s ebből a kalich  
kalina = kányafa, bangita  
kameň = kő (lásd kemény)  
kamenec = jégeső (lásd: kő-kemény)  
kameňovat = megkövez („keményez”)  
kanec = kan, vadkan, tehát: kanec, mint pl. magóc  
kanistra = kanna  
kantár = kantár  
kanva = kanna  
kaňa = kánya  
kapce = téli csizma (posztóból), valójában kapca, ugyanis ez csak burkolót jelent, pl. köpeny, kapucni  
kapún = kappan  
kapusta = káposzta  
kapusza = káposzta  
karabína = karabély  
karas = kárász  
karé = karaj: sertéskaraj  
karfiol = karfiol  
karika, karička = gyűrű, karika, körtánc /körbe-körbe, karikába.../  
karhať = szid, korhol, megfedd  
karhavý = korholó  
karta = kártya, eredetileg hártya  
kaša = kása  
kefa = kefe  
kefka = kis kefe  
kefovat’ = kefél  
kel = kel  
kepeň = köpeny  
ker = cser, mint cserje, bokor  
kerovat’ = kormányoz  
kikiríkat’ = kukorékol  
kišasonka = kisasszony  
klada = kaloda (kal = üt, csapódik, pl. kladivo = kalapács  
klampiar = kolompár, bádogos, azaz kalimpáló  
klapka = csapószelep, kl = cs!  
klas = kalász  
klepanie = kopogás, kopácsolás, kalapálás

klepat' = porol, gépel, lásd: kalapál  
klepec = kelepce  
klepot = kopogás, kopogtatás, kocogás, kelepelés  
klietka = kalitka, ketrec  
klobúk = kobak: kalap  
klopanie = kopogás  
klopat' = kopog  
kl'úc = kulcs  
kl'účiar = kulcsár  
kl'účka = kilincs  
kmín = kömény  
kmotor = koma  
kniha = könyv  
knôt = kanóc  
kocka = kocka  
koč = hintó, lásd: kocsi  
kočiš = kocsis  
kočovný = vándor (színész), nomád, értsd: kocsizó  
kofa = kofa; érdekes szó: kaffogót jelent, nyilván a folyamatos vevőcsalogató beszédjéről  
klobása = kolbász  
koláč = kalács  
kolembat' = ringat, hintáztat, himbál  
kolembavý = ingó, himbolygó  
koliba = kaliba  
kolo = kör (r>l)  
koleso = kerék (r>l: „köröző”)  
kolovat = kering (r>l)  
komin = kemény  
komora = kamra  
kont = konty  
kontík = kontyocska  
kopa = kupa(c): rakás, lásd: kopec  
kopat' = kapál  
kopec = kupac, domb, halom  
kopija = kopja, lándzsa  
kopov = 1. kopó (kutya) 2. rendőrkopó, ügynök  
kopyto = kaptafa  
korbáč = korbács  
korčuľa = korcsolya  
kord = kard, szlovákknál: vívótőr  
korhel' = korhely  
kormidlo = kormány (hajón)  
koruna = korona, a kör szóból, alakja okán  
kosa = kasza  
kosit' = kaszál

košikár = kosárfonó  
košina = kas, szekérkas  
koštovat' = megkóstol  
kotkodák = kotkodács  
kotkodákať = kotkodácsol  
kotlik = katlan  
kotliná = völgykatlan  
kov = fém (lásd: kôv, valamint kovács)  
kováč = kovács  
kovat' = kovácsol, vasal, patkol  
kozol = kazal  
kol = karó (r>l)  
kôra = kéreg  
kôpor = kapor  
kôš = kosár  
košík = kosárka  
kraj<sub>1</sub> = karéj, valaminek a széle  
kraj<sub>2</sub> = környék  
krajec = karéj, azaz köréj  
krájať = vág, szel (lásd: kanyarít)  
krajcir = szabó (lásd még: kurtít)  
krajnŷ = szélső (karéj)  
krákať = károg  
krátit' = kurtit  
krátky = kurta  
krč = görcs  
krčah = korsó, kancsó  
krčit' = görbít  
krčma = korcsma  
kreslo = karosszék  
kresťan = keresztény; a kereszt szóból; maga a kereszt már áttételes jelentésű keresztbe rakni: egymáson átteni, egymásra rakni; az eredeti szó a kör, ker gyökből származik: körös, s a köröst szóban a t csak másodlagos meghatározó (lásd alább: kríž), s mint egyházi fogalom, a szkíta Köristen jelére és fogalmára meg vissza  
krst = keresztelés /kereszt – k-r-s-t /  
krivka = görbe (talán „körövké”, „körívke”?)  
kríž = kereszt, lásd: kresťan  
kruh = kör, kr = kör, ker  
kuchtík = kukta  
kuchyňa = konyha, a koh gyökből  
kukať<sub>1</sub> = kakukkol  
kukať<sub>2</sub> = kukucskál  
kukľa = csuklya, lásd: CYK  
kúkol' = konkoly

kukučka = kakukk  
kukurica = kukorica, a kukora szóból  
kulač = kulacs  
kul'hat' = kullog, sántít  
Kumán = kún  
kúpa = vásárlás, azaz kap, kapás, megkap  
kupec = vevő, bizonyára „kapóc”  
kupny = vétel, a kap, kapni-ből  
kúpit = vesz, vásárol, a kap-ből  
kupola, kopula = kupola  
kúra = kúra  
kus = kis, darab  
kuštik = kis darab  
kutanie = kutatás, turkálás, keresgélés  
kutať, kutit' = kutat, keres  
kuvik = kuvik  
kuvikat = kuvikol  
kužel = guzsaly  
kvas = kovász  
kvičat = visít  
kýbel', kýblik (köznyelvi) = kübli, vödör, a köb, öb, mint öblös szóból  
kýchavka = keh (lóbetegség)

## L

l'a = lám, íme  
laba = láb (állaté)  
labilny = ingatag, lásd: lebeg, lép, ebből az angol „labilis” is  
labka = lábacska  
lampička = lámpácska  
l'an = len  
langoš = lángos  
lata = léc  
larva = lárva  
láva = láva, mindenhol máshol is a lé-lev-ből, mint folyékony  
lavór = lavór (valójában „lever”, a lé, lev gyökből)  
lažírovať = lazsál  
lečo = lecsó  
lekcia = lecke (a hunoknál: lecuka)  
len = csak, csupán (len pl.: fej-et-len, e len található mély hangrendben, s lágyan ejtve a lanyh, lanyha szóban is)  
lengat' = lengedezik, himbálódzik  
lenivo = lanyhán, lustán (len itt = lanyh)  
leňožit = henyél (len, leny itt = lanyh)  
lepenka = karton (azaz lap), ez egyben a pelenka szó is, csak lep-pal gyökfordulással  
levanduľa = levendula; érdekes szó, a latinban is megvolt; gyöke a lé, lev, ugyanis fürdőkben használták

áztatva, illatosítónak

ležérny = lezser, könnyed,, értsd: laza

lilavý (köznyelv) = lila

ločkat' (exp) = lotyog, locsog

lod = hajó (lásd láda, ladik)

lodka = ladik, csónak

lodnik = hajós, a láda szóból, azaz „ládnyik”

lokňa (köznyelv) = lokni, hajfűrt

lokša = laska, krumplilepény

lom = törési felület (lásd rom r>l: lom)

lomcovat = ráncigál, r>l, régen pl. ronc romc volt, tehát eredetileg romcigál

lomit' = „romít”: tör (lásd rom r>l: lom)

lomož = „romoz”: zaj, zörej

lopata = lapát

lopta = labda

lopúch = (úti)lapu

lov = vadászat (lásd ló-löv)

loves = vadász (lövész)

lucerka, lucerna = lucerna

lúh = lúg

lup = lop: 1. rablás, lopás 2. zsákmány

lúpez = rablás (lásd: lopás)

lúpežnik = rabló, fosztogató (lásd: lopó)

lupič = rabló (lopó)

lúpit' = „lopít”: rabol, fosztogat

## M

macko, macik = mackó, macika

macocha = mostoha

mača = macskakölyök

máčik = mákszem

mačka = macska

mach = moha

Maďar = magyar (férfi)

mak = mák

makovica = mákfej

malina = málna (lásd: málik)

mama = mama, anyu

mámit = ámít, valójában bámít, s ebből b-m módosulattal: mámit

mamľas = mamlasz

mandla = mandula

maska = álarc, maszk, a más gyökből

maškara = álarcos ember, maskara, a más gyökből

mávat = lóbál (lásd: mo-moz, ennek v-s párja a mov)

maz = 1. máz, 2. kenőcs 3. enyv, csiriz

mažiar = mozsár (a morzsál hangjainak magyar összekeverése utáni átvétel)  
mäšiar = mézsáros, a metsz, metél szavak met gyökéből  
med = méz (a magyar „mál”-ból, mely szó mel, l>z váltással mez, ebből med, a lényeg ugyanis az, hogy  
a méz: málós)  
medved = medve (mézkezdvelő ugyanis)  
medza = mezsgye  
mékat’ = mekeg  
mentieka (régies) = mente  
meraci = mérő  
meranie = mérés  
merat’ = mér  
meravo = mereven  
meraviet’ = merevedik  
meravý = merev  
merný = mérték  
miazga = mézga  
mica = cica, pl. cicamica  
mieň – menyhal  
miera = mérce  
mierka = 1. mérce 2. métrék  
miernit’ = 1. csillapít, enyhít 2. mérsékel  
mierne = mértékletesen  
mierny = mérsékelt (lásd: kimért)  
milost = kegy, könyörület, lásd: malaszt, a mál gyökéből, melyből a málladozó is; e mál gyökéből milovat  
szó, lásd alább  
milovat = szeret  
milý = kellemes, kedves  
minulý = múlt  
miskovat = herél, lásd: miskárol, mely a met> mis >metél, metsz gyökéből származik  
mletý = örölt, darált, a magánhangzó kiesett a mál gyökéből  
mlyn = malom, lásd fenn  
mlynár = molnár  
mlynček = daráló, lásd fenn  
mňaukat’ = nyávog  
močiar = mocsár  
močaristý = mocsár  
močovka = trágyalé, azaz mocsok  
mol’, mol’a = moly (a mál, málasztból, régen moly: moli)  
mor = járvány (pl.: a halál martaléka), ami mar, elmar  
morózny = morózus (morcos, mord, zord,  
motat’ = 1. matat, /ténfereg/ 2. felteker /pl. zsineget/  
motolica = métely  
motovidlo = motolla  
motyl = pillangó, lepke, bizonyára a motollából, mely a moz-mot-ból származik  
mráz = fagy, fagyás, lásd merev

m|reža = rács, rostély; érdekes hangcsere, hasonlatos pl. a mrož = rozmár  
mrmlat' = mormol, pontosabban „mormolít”  
mrvit = apróz, mr = mor, mar, lásd morzsol  
mrzutý = morcos  
muk = mukk  
muknúť = megmukkan  
mulatovat' (köznyelv) = mulatozik  
must = must  
my = mi

## N

na = nos, nahát  
NÁD = ned, mint nedü, nedv, n>b különbözettel: med, mint pl. meder, medence, ez m>v különbözettel:  
ved, mint veder, vedel  
nádcha = nátha, a ned, pl. nedv-ből, pl. nedár: ellő baromtól elfolyt nedv, nadály: pióca, azaz nedvben,  
vízben élő  
nádoba = edény (ned, nedv = víz)  
NAD = NAGY, kimagasló, túlságos  
nad = fölé, de „kiemelkedő”, lásd: NAD  
nad|merný = nagyméretű, pl. lakás  
nad|mieru = túlságosan, azaz nagymétékben  
nad|priemerny = átlagon felüli, itt is nad = nagy  
ná|drž = tartály, ahol dr = tart, pl. držanie = tartás, fogás  
nadto = ráadásul, nad = nagy  
na|fúkat = felfúj  
na|gazdovat = megtakarít, lásd: gazdálkodik  
na|klonit = meghajlít, kl>kr>kör  
na|kopit = „felkúpít”, azaz felkupacol: felhalmoz, lásd: kuporgat, a kup (pl. kupac) gyökből  
na|hor = felfelé (har, hor a magyarban „fel”, pl. Hargita)  
na|kosit = (le)kaszál (kos = kasz)  
na|krútit = („felkörít”, valójában gördít) felteker, kr>kör  
na|krivit = görbén, kr>kör  
na|kup = bevásárlás, a kap gyökből, pl. megkap  
na|lepit = felragaszt, a lep (pl. lepel, belep) gyökből  
na|rušit = megzavar, lásd ráz, összeráz  
na|rukovat = berukkol  
na|štrbit = megcsorbít, štrbit = csorbít  
na|študovat = megtud, megtanul, a tud (pl. tudás) gyökből  
na|to” = arra rá, a to a tak, ták = illeszkedik gyökből van  
na|triet = beken, a terít szóból  
na|trvalo = tartósan, a tar (pl. tart) gyökből  
na|veky = örökre, ahol veyk = vég  
na|činnost = tétlenség, a csin, csinál szóból, tagadással: necsin  
na|čistý = piszkos, „nem tiszta  
na|čudo = nem csuda

*na|dávno* = nemrégén, ahol *táv>dáv*, tehát „nemtávol”  
*na|hatený* = akadálytalan, itt a *hat*, *het* (mint *hatol*, *hatékony*) szerepel  
*na|málo* = nem kevés, a *mál*, mint *máladék*, *l>r*: *mor(zsa)* jelent kicsit  
*na|mierny* = mértéktelen, a *mér* gyökből  
*na|milý* = nem szívélyesen, azaz „*ne(m)* *máladozva*”  
*ne* = *ne*, *nem*  
*nemo* = *némán*  
*nemý* = *néma*  
*ne|s|koro* = *későn*, azaz „*nem korán*”  
*ne|velký* = *nem nagyon*, a *vál* gyökből, „*ne (ki)váló*”  
*než* = *-nál*, *-nél*, *l>z* hangmódosulás, mint *mel>méz*  
*nič* = *ni(n)cs*: *semmi*  
*nie* = *nem*  
*niet*, *nieto* = *nincs*  
*no* = *no*, *nos*  
*nože* = *nosza*, *nocsak*, *nos hát*  
*nútit'* = *unszol*, *kényszerít*, *erőltet*; a szlovákban a *jó*, *igyanis nosz* (mint *noszogat*) hangátvetéssel lett  
*unsz* alakú  
*nuž* = *nos*: *tehát*, *akkor*

## O

*o|banovat'* = *megbán*  
*obed* = *ebéd*, *v-b* váltással az *evét* szóból  
*objem* = *térfogat*, az *öb-ből*, pl. *öblös*, *öb k-vesztéssel* a *köb*, *keb* (pl. *kebel*, *köböl*) szóból  
*oblok* = *ablak*, a *lak* a *luk*, *lók>ók*, *óg* gyökből  
*oblý* = *öblös*: *gömbölyded*  
*obraz* = *ábráz*: *kép*, lásd *ábrázat*, *ábrázol*; *ábr*, *obr* a *bor* gyök (mint *borító*, *burok*) szó első két hangjának  
felcserélésével jött létre; ez a köze egymáshoz az *abrosz* és az *ábrázat* szónak: *burok* mindegyik  
*obrok* = *abrak*  
*obrus* = *abrosz*, lásd fenn: *obraz*  
*ocel'* = *acél*, az *izz*, *edz* szóból  
*ocot* = *ecet*  
*óda* = *óda*, az *ó* = *régi* szóból  
*od* = *-tól*, *-től*, *-ról*, *-ről*, de általában az „*át*” jelentés érvényesül, vagyis *át t>d*: *od*  
*od|činit* = *jóvátesz*, *činit* = *csinál*  
*od|krojít'* = „*lekarajít*”: *levág*, *leszel*, *lemetsz*  
*od|viest* = *elvisz*  
*oh*, *óh* = *ó*, *óh*, *ah*  
*oho*, *ohó* = *hohó*  
*och* = *ó*, *oh*, *ah*  
*oj* = *aj*, *oh*  
*okno* = *ablak*, *okno* azonos az *akna* szóval; *ok* a *luk*, *lók l-nélküli változata*  
*oko* = *szem*, *ugyanis ablak*, *avagy akna*, azaz *luk*, lásd: *magyar akna*, s fenn *szlovák okno* = *ablak*  
*okulár* = *szemlencse*, *képnagyító*, *okulár*, lásd fenn: *oko*  
*oldomáš* = *áldomás* (*köznyelv*)



olovený = ólom, az olu, olv (mint olvad gyökből)  
olovo = ólom, lásd fenn  
o|pálit' = lesüt, leburnít, a píř gyök r>l hangmódosulata szerepel itt  
o|sihotený = elszigetelt, elhagyatott, ahol sihot = sziget  
o|slobodit' = fel|szabadít; s|obod = szabad  
otec = atya

## P

pá, pápá = pá-pá  
pac, pac-pac, paci-pac = pacs, pacsi  
pác (köznyelv) = pác  
packa = „pacska”: pacsi, kezecke, pacskolás  
pacovať = pácol  
pád = esés, a pat, poty (potyog, pottyán, potya) gyökből t>d módosulattal  
padák = ejtőernyő, de „potyak” ez igazából, lásd fenn  
padat' = esik, de potyog ez igazából  
padavka = hullott gyümölcs, azaz pottyant gyümölcs  
padnút = lepottyán  
pať = puff /puskahang/  
pagáč = pogácsa; pag, pog = bog  
pagacik = pogácsa (b>p módosulat a bog gyökből)  
pajác = pojáca, a boh(ó) gyökből  
pajtás = pajtás  
palác = palota  
palacinka = palacsinta (a lap gyökből, gyökfordulással)  
pálenka = pálinka  
paleny = égetett, a pár(ol), píř (= tűz) gyökből r>l módosulattal, lásd parit = párol  
palica = pálca  
palier = pallér  
pálit = éget, a píř gyökből r>l módosulattal, tehát pálit = pirít  
palivo = tüzelőanyag, lásd fenn: a píř>pal gyökből  
pamuk = pamut  
pancier = páncél  
pančovať = pancsol /pl. bort/  
pandúr (rég) = pandúr  
pánt = pánt  
pantalóny (rég) = pantalló  
papakat' = papizik  
paplón = paplan  
paprika = paprika  
papuča = papucs  
pár = pár, néhány  
pár = házaspár  
para = pára  
parenie = párzás

parit = párol  
 párit sa = pázrik  
 parný = pára, gőz  
 parník = gőzhajó, azaz „párahajó”  
 párny = páros  
 parta = parti (pl. vízparti)  
 parta = párta (koszorú)  
 partner = társ, partner (ami szintén a pár-ból származik!)  
 patália = patália, zúrzavar  
 pavuk = pók; olyan szópár ez, mint csavar- csűr, zavar-zúr  
 pazder = pozdorja  
 pečat’ = pecsét  
 pečatit’ = pecsétel  
 pečeny = sült, sültöt, lád pecsenye  
 pečienka = pecsenye, sült  
 pečivo = (pék)sütemény (úgy tűnik, hogy pék, pek és pecs szavak csak kiejtési változatok)  
 pejo, pejko = pej, pejló  
 pekár = pék  
 peniaz = pénz  
 perkelt = pörkölt  
 petržlen = petrezselyem  
 pfuj = pfuj  
 piatok = péntek (lásd *A hét napjai* című fejezetet)  
 pijavica = pióca, pio = folyadék, víz, lásd: pióca, piás, pisi  
 pika = „böke”: pika, lándzsa  
 pikantý = bökös, lásd fenn: pika  
 pinka = pinty (pintyőke)  
 pipasár (régies) = pipaszár  
 pi-pi = pi-pi  
 pipika = pipiske  
 piškóta = piskóta  
 piplat = pepecsel, pep p>b: bab, lásd babrál  
 pitvor = pítvar  
 pivnica = pince  
 pižmový = pézsma -(illat); pézs, piž a bűz kiejtési változata  
 plášť = palást, általában köpeny (ami lep: pal fordítva: lap, lep)  
 pléd = pléd, takaró, pléd a leped(ő) (ami lep) hangátvetéses alakja  
 pleva = pelyva (hangátvetés)  
 pletka = pletyka  
 pliecko = lapocka; lap > pl, vagyis pliecko szabályos módosulata a pliecko, lásd fenn: pléd, alább:  
     plienka, ploštica  
 plienka = pelenka (hangátvetés: pel = pli, de a pel a lep fordítottja)  
 ploštica = poloska, valójában laposka  
 podkova = patkó  
 podkúvač = pat(koló)kovács

pokrovec = pakróc  
 podlaha = padló  
 pohár = pohár  
 pol = fél (1/2) f>p hangmódosulással és mély hangrendben  
 polica = polc  
 polkruh = félkör, kr = kör  
 polmaranč = narancs; narancs tulajdonképpen „nyáranacs”, ami a mongolból tisztán kitűnik  
 pologula = félgömb, azaz „félgolyó”  
 polovina = fél (1/2)  
 poltucet = féltucat (pol a fél szóból származik f>p módosulattal)  
 pošuškať = megsúg, odasúg; itt sus-torog  
 pootvorit = kissé nyitott, ez a pitvar szavunk  
 pot = izzadság, pl. „patakzik róla az izzadság”, lásd még a potok címszót  
 potkan = patkány  
 potok = patak  
 potóčik = kis patak  
 póda = föld > föld, talaj, lásd „föld, fed f>p: padlat  
 pójd = padlás  
 póza = póz a fesz, mint feszül (pl. fasz) szóval azonos, innen a pózna, poszt (rendőr) szó is.  
 prach = por, az o hang kiesésével, itt valójában: „poracs”  
 prašný = poros, azaz „porosnya”  
 prachovka = porrongy, pr = por, lásd még: prášit = poroz  
 prak = parittya, pr = per (pereg, perdül) gyökből  
 pramálo = nagyon kevés, pr = por, par(ány)  
 prameň = forrás; pr = por, f>p váltással a forrból  
 prášit = poroz, valójában „p<sup>o</sup>rosít”  
 prášok = porszem, pr = por, lásd prach = por  
 pražit’ = perzsel, pörköl, pirít, süt, ránt, perzsel, valójában p<sup>a</sup>rázsít  
 prskat’ = 1. prüszköl, 2. serceg, sistereg, szikrázik, pattog, 3. fröcsköl  
 prskavka = csillagszóró, lásd fenn: prskat’  
 pst = csitt, pszt  
 pudlák, pudel = puli  
 puf = puff  
 puchnúť = puffad, dagad, duzzad  
 puknúť = felpukkad (a hólyag), meghasad, megreped  
 pusa (köznyelv) = puszi  
 pusta = puszta  
     pustatina = pusztaság, kopárság  
     pustnúť = pusztul  
     pustošit’ = pusztít  
     pustota = pusztaság, sivárság  
     pustovník = remete  
 pustý = puszta, üres, kopár  
 puška = puska

púšť = sivatag (puszta)

púšťat' = elenged, valójában elveszt, ugyanis puszt = foszt = veszt, p-f-v hangmódosulattal

o|púšťat' = elhagy

od|púšťat' = megbocsát

putňa = puttony

pýr = (arc)pír

## R

rab (költői) = rab

rabovat' (exp) = rabol

rabstvo (költői) = rabság

ráčkovat' = raccsol

rad = rend (a magyarban az n csak vendéghang)

rád = rend (pl. jezsuita)

rak = rák

rakovina = rák (betegség)

rám = ráma, keret

rang (köznyelv) = rang

rapavý = ripacsos, ragyás

rároh = rárósólyom

rašpĽa = ráspoly (amivel reszelhetni)

raž = rozs

raždie = rözse

red'kev, red'kovka = retek

rehot = röhögés

rehotat' sa, rehlit' sa = röhög

repa = rép

repka = repce

rešeto = rosta (a ráz gyökből), szita

rev = ordítás, üvöltés, a re, rí gyökből, pl. rian, rikolt

rez = vágás, szelet, a rész szóval azonos

rezeň = szelet, tehát rész

riadny = rendes

ribezle = ribizli

riedit' = ritkít

riedky = ritka, gyér

ring = ring

ringolat = ringló

robit' = dolgozik (a rob, robot a ró-rov v>b változata!, azaz a kirovott, kirótt, rárótt munkát végzi; robot = rovott, kirótt)

roj = raj (méhraj)

rojčenie = rajongás

rojčivý = rajongó, álmodozó

rojenie = rajzás

rošt = rostélyos

rováš = rovás, „sok van a rovásán”, jelzésre szolgáló pálca  
rovina = róna, a rovina a róna v-s párja, mint zűr-zavar, zár-závár  
rúcho (költői) = ruha, ruházat  
ruina = rom, omladék  
rumy = romok  
ruža = rózsa, a ró gyökből, a rovóiról = tüskéiről

## S (SZ)

sako = zakó, eredetileg a zsák, szák szóból, az alapszó: zug  
salaš = szállás (nyári/hegyi, karámmal és kalibával)  
sane = szán  
sanica = szánkózó  
sankovat' = szánkózik  
sánky = szánkó  
sára = szár: csizmaszár, cipőszár  
satan = sátán  
sat = sziv, szpik, a szí gyökből, lásd alább:  
savý = szívó  
scéna = szín, az angol scena, scene is ez, sc = sz  
scenár = szövegekönyv, tehát „színár”, lásd fenn  
sečka = szecska, a szegcse (mint szegdelt) szóból hangátvetéssel, ilyen szó pl. a szökcse>szöcske  
sečny = szegő, vágó, metsző  
sekáč = „szegőce”: vágókés, vágóeszköz  
sekera = szegő: fejsze, balta  
sečny = vágó, metsző, tehát szegő  
sekat = vág, metél, a szeg, szak gyökből, lásd: szecska  
sekera = szekerce, balta, mint szegő  
semenač = magfa, lásd: mag = szem  
semenár = magtermelő  
semenica = magnövény  
semeno = mag, azaz szem  
sennik = szénapadlás, azaz szennik szóban a széna szó áll, lásd: seno  
senný = szénás  
seno = széna  
séria = sorozat, minden nyelvben egyaránt a magyar sor szóból  
sihoť = sziget/félsziget (folyóban)  
silo = siló, silótároló  
sípavý = sípoló, sziszegő  
sipiet' = sipít, sziszeg  
sipot = sípolás, sziszegés  
sitina (botanika) – szittyó (növény)  
sitko = kis szita, vagyis szit-ka, lásd: sito = szita  
sito = szita  
skala = szikla (hangátvetés)  
sklz = siklás

s|kory = korai (az s csak előhang)  
 s|koro = korán, hamarosan  
 s|kőr = korábban  
 s|krátit = kurtít (az sz előhang s kiesett az u)  
 s|krček (exp) = korcs, nyápic, csenevész ember  
 skriňa = szekrény (minden nyelben a szek = szeg = zug gyökből)  
 skrinka = szekrényke  
 skrúcat = csűr, összecsavar, hangösszekeveréssel a csűr-ből  
 s|kúpy = kuporgató fukar, az sz előhang  
 s|kvelý = kiváló, remek, pompás, lásd: az sk után következő velý = váló, mint kiváló  
 skyprit = porhanyósít, porít, itt a pr-ben rejtőzik a por  
 slama = szalma, hangátvetés  
 slamenák = szalmakalap, hangátvetés  
 slamka = szalmaszál, hangátvetés  
 slamnik = szalmazsák, hangátvetés  
 slanina = szalonna, hangátvetés  
 sláva = dicsőség, ami erős tévedés, mert szláv, régen sláve, sclave annyit tesz, mint szolga, rabszolga,  
 lásd: szervilis, az eredeti szer, szerv szóból  
 slivka = szilvafa, hangátvetés  
 slivkový = szilvás, hangátvetés  
 slivovica = szilvapálinka, , hangátvetés  
 sloboda = szabadság, az l csak vendéghang, tehát szoboda  
 slobodno = szabad, az l csak vendéghang, tehát szobodno  
 Slovák = szlovák, alapszó a „szláv”, a régi szláve = szolga szóból; ezt az is bizonyítja, hogy a v hang h is  
 lehet, s lásd: sluha = szolga  
 slovko = „szavka”: szócska  
 slovník = „szavnyik”: szótár  
 slovo = szó, szav, az l vendéghang, díszítő hang  
 slovom = szóval, az l vendéghang  
 sluha = szolga, u,o-l hangátvetés; a h v is lehet, s innen adódik a „szláv” szó  
 sluka = szalonka, kiesett az a és az n  
 služba = szolgálat, az s és a l közül kiesett az o  
 smelo = merészen, s vendéghang, mer r>l: mel  
 smer = irány, de itt meg a mer(ev) szót találjuk  
 smet = szemét, kiesett az e  
 smyk = simít, kiesett az első i  
 sneh = hó, hab, a HO alapgyökből, melynek jelentése: fed  
 snovat = sző, az n vendéghang  
 sobášit’ = esket, valószínű, hogy szöv v>b: szob hangmódosulattal, tehát szövés, szövetség kötés  
 sobota = „szabada”: szombat, a szabad szóból (lásd *A hét napjai* című fejezetet)  
 sója = szója  
 sokol = sólyom  
 solídny = szelíd, szolíd  
 somár = számár  
 somársky = számár, buta

s|pád = esés, pod<pot<poty, mint potyog, pottyán, a s vendéghang  
 s|pakovať = 1. bepakol (pl. kofferbe) 2. bezabál, bevág  
 s|párit = párol, az sz vendéghang  
 s|para = fülledt, értsd: párás, az sz vendéghang  
 s|pecatit = megpecsétel, az sz vendéghang  
 s|probovať = kipróbálni  
 srat' = szarni  
 sračka = szar(ocska)  
 s'kať = szürcsöl, a magyarázatot lásd *A hét napjai* című fejezetben  
 srst' = szörzet (állati)  
 s|tarať sa = törődik vkivel  
 step = sztyepp, valójában: gyep; e szóból a gyapjú, gyapot, gyepál stb. szó is  
 s|tierat' = letöröl, töröl  
 st'lp = oszlop, oszlop hangátvetéssel: cölöp  
 straka = szarka, a magyarázatot lásd *A hét napjai* című fejezetben  
 strakatý = tarka, a magyarázatot lásd *A hét napjai* című fejezetben  
 streda = szerda, a magyarázatot lásd *A hét napjai* című fejezetben  
 sto = száz, száz>szat>(hangátvetéssel) szto  
 stopa = nyom, a top, tap gyökből, az sz itt vendéghang  
 stopár = nyomozó, lásd fenn  
 stol = asztal, az szlovákban az a hang kiesett  
 strebat = hörpöl = szörpöl-ből  
 studeny = st-h: hideg (lásd még: hűt), ahol h>st  
 s|tupaj = talp, a tap, top gyökből, az sz vendéghang  
 s|túpit = lép, a tap, top gyökből, az sz vendéghang  
 s|tyk = érintés, a tak, ták gyökből, az sz vendéghang  
 suka = szuka  
 sukňa = szoknya  
 súrit' = sürget  
 sused = szomszéd; a szó sim, mint simul szóból származik; szomszéd tehát: simuló, érintkező  
 svišťat' = süvít  
 svrček = tücsök, „svrücsek”  
 syčat' = sziszeg  
 sykat' = sziszeg

## Š

šabla = szablya  
 šafran = sáfrány  
 šál = sál  
 šalát = saláta  
 šalovat = zsaluz („zsaluvat”)  
 šalvia = zsálya  
 šaman = sámán  
 šamlík = sámli, zámoly

šanovat' = sajnál, kimél  
 šarkan = sárkány  
 šantít = pajkos, a sanda = sánta szóból  
 šášie (köznyelv) = sásos: nádas  
 šašina = sás  
 šelest = zörej, a cser-eg szóból, r>l hangváltással  
 šero = szürkület, a szür, pl. szüremlik szóból  
 šiator = sátor, e szó gyöke a söt (mint sötét)  
 šik = sor, vonal, itt valójában: csík  
 šikovný = sikeres, ügyes  
 šindel = zszindely  
 šipka = csipke(bogyó), csíp gyökből csipke cs>s: sipka  
 šipový = csipkebokor; šip = csip  
 šireníe = terjeszt, a szór gyökből  
 šišak (régies) = sisak, továbbá kalap, sapka  
 škola = iskola, régiesen: oskola; itt nem fejthetem ki, de a lényeg: skol a csel, mint cselleng szóval azonos, a- fosztóképzővel: aszkol jelentése pedig: csellengéstől megfosztottság, azaz elfoglaltság; a szó átvevői elhagyták a számukra nem érthető a- fosztóképzőt, s így a szó pont ellenkező értelművé vált  
 škrečok = hörcsög  
 šklrekot = rikácsolás, lásd: „rikót”, „rikolt”  
 šlapa = talp, a lap-ból, lásd pl.: claptat, a caplatból  
 šnúra = zsinór, más nyelvben is ebből, az i kiesésével, végső elemzésben zsinór a húr szó erősen rontott alakja  
 sojka = szajkó  
 šor (köznyelv) = sor  
 špargl'a = spárga (növény); itt is ugyanaz a baj, mint a skola szó esetében (lásd ott), ugyanis spar a spór(a), szapor(a) szóval azonos, ha a növény nem spóra (s|por = por) által szaporodik, akkor: a-spor, innen az aszparágusz szó, amiből rövidült – helytelenül – a spárga szó  
 špetka = csipetke, azaz értsd: csipet, csipetnyi  
 šlpina = penész, a szlovákba: pizok, kosz, mocsok  
 šteklit' = „csiklít”: csiklandoz  
 šteklivý = csiklandoz  
 štípat' = „csípit”, azaz csíp  
 štípec = csipesz  
 štípka = „csipka”: csipet, csipetnyi, lásd: špetka  
 štôla = stóla = sál: az l hang csak vendéghang  
 štrbavý = csorba  
 štrkot = a csörög szóból: csörgés, zörgés, csörömpölés  
 štrngat' = csenget, penget, l. cseng, peng  
 štrúdl'a = rétes, strudli, végső soron: rúd  
 št'uka = csuka  
 šltúrat' = túr, túrkál, bökdös, szurkál  
 štvrtok = csütörtök, aligha képzelhető el, hogy ebből lett a štvrtok (az -ok, -ök végződés eleve magyar); csötör valójában gyötör (csűr, csavar), pl. régen: „ha a kalap öszvecsötörtetnék”, azaz



öszevegyötörtetnék; csötörtök, mint nap, Jézus Nagypéntek előtti gyöttrésével kapcsolatos, s mint a hét negyedik napja, innen egyben számnév is, ahogy pent = bán(a)t (Jézus halála miatt), s ebből a péntek; magyar szó ez mindegyik, lásd bővebben *A hét napjai című* fejezetben

šuba = suba

šúchať = 1. dörzsöl, súrol 2. kopik, súrlódik

šuchorit' = suhog

šuchotat' = susog

šumiet' = susog, bizonyára a zümmögből

šunka = sonka, de más nyelvekben is a csonk, csonká-ból, csonk cs>t: tönk

šuškať = susog

šušotat' (köznyelv) = suddog, susog

šušťat' = zizeg, suhog, zörög

šuta = szarvnélküli, suta

šustit' = suhog, zuhog

švagor = sógor

švih = suh, suhintás

švihat' = suhogtat, lásd fenn: švih = suh

švihotat' = süvít, visít

švík = csík (a harisnyán)/

## T

ta = oda, ez a távolító ta-tov

tabela = tabella, lásd: tabla

tabla = 1. tábla (pl. búza-) 2. gyűrődészka, ugyanis tábla gyöke táv, s a szó valójában távla, azaz kiterjedt valami

tábor = tábor; tábor terjedt, tág, nyílt helyet jelent; gyöke a tá, melyből a tanya szó is; oly régi magyar szó ez, hogy még Mózes is a Tábor-hegynél állt meg

táborák = tábortűz

táborit = táborozik

tabuľa = tábla (iskolai, emléktábla), lásd elébb: tabla

tácka, tacňa = tálca, lásd: tabla

táčky = talicska (tolicska) szó hangátvetéssel

tajit' = titkol

tak = úgy, ez a ták, tak, pl. takar gyök, tehát tak = fed, takar

takisto = éppenúgy

takmer = csaknem

takto = így (a tak, mint takar, fed gyökből)

taký = olyan (a tak, mint takar, fed gyökből)

taliga = taliga, azaz toliga, a tol gyökből

tancovat', tančit' = táncol, lásd: tanec

tanec = tánc (magyar szó ez, lásd még: tántorog, téblábol)

tanečnik = táncos

tanier = tányér; tan, tany kiterjedést jelent, ebből a tanya és a tenyér szó is

tanistra = tarisznya (hangösszekeverés)

taňa = tanya

tápat' = tapogat (lásd tapasztal, tapint)  
 tapeta = tapéta (magyarból ez a szó mindenhol, mert tapéta: tapad, e tapból a tapló is)  
 tapetovat' = tapétáz  
 t'apkat' = 1. tapsol 2. vereget, paskol  
 tarasiť = torlaszol  
 tarhoňa = tarhonya (mert tör, tar > dar, mint pl. darab, dara)  
 tarcha = teher, régen ugyanis: tereh, terh, ebből átvetéssel: teher, mint pelyh-pehely, kelyh-kehely  
 t'archavá = terhes (asszony), lásd fenn: tarcha  
 tárník = társzekér  
 taška = táska  
 tátos = táltos  
 tavba = olvasztás (tav-tó-tócsa)  
 tavit' = olvaszt, azaz: tóít  
 tégel' = tégely (takart, fedeles edényke eredetileg)  
 tehla = téglá  
 tehotnost = terhesség  
 tekvica = tök  
 temnica (hist.) = tömlőc, ahová betömik az oda valót  
 teperit = cipel (cip c-t: tep), vonszol  
 terasa = terasz, a tér szóból  
 terč = tárcsa: céltábla, jelzőtárcsa  
 terem = a tér szóból: 1. terem, csarnok 2. kastély  
 terén = terep, a tér gyökből; terén = tereny, melyből hangátvétéssel: tenyér  
 teritorinálny = terület (a territórium is a magyar terület szóból származik)  
 terkel' (tájszólás) = törköly, a törek szóból  
 teror = terror; terr a rett (mint rettenet) szó megfordítása  
 ticho = csend, hangátvetés a csit, mint csitít, csitul szóból  
 tikať = ketyeg: tik-tak  
 timeny = tompított, a tom, töm gyökből  
 tis = tiszafa  
 tísit = csitít; hangátvetés, lásd fenn  
 tlačit' = tol  
 tlapa = talp  
 tlmočit' = tolmácsol  
 tkács = takács (t<sup>a</sup>kács)  
 tkáci = szövőszék, valójában tákoló, azaz összeillesztő  
 tkat = sző (lásd: takács) a ták (illeszt) gyökből  
 topánka = cipő (lásd: topogó)  
 torba = tarisznya, a tár gyökből, ahogyan a tarsoly is  
 torta = torta, ez eredetileg csúrt, csavart édesség, lásd tortúra, torzít (= csavar)  
 torzo = torzó, e szó eredetileg törzset jelent  
 továr = áru, a táv, ebből a régi távár = kereskedő szóból, tehát távolba vivő  
 továřiš = segéd, mesterlegény, az orosz tavaris-val azonos, s ez az azonosság a magyarból világlik meg:  
 alapjuk egyaránt a társ = táros, melynek a közbeiktatott v-s változata a táváros, azaz egy tárból egy

„fészekaljából” valók

tragač – 1. targonca 2. tragacs; a tol szógyökből l-r hangváltással; egyébként mongol tergen = szekér  
trápenie = gyötres, kínzás, szintén a tor>tr gyökből

tres = durranás, a dör>tör>tr gyökből

triet' = töröl, dörgöl

trpaslík = törpe; szegény törpe szó össze-vissza torzult; eredetije: töpör (mint pl. töpörödött, töpörtyű); a szlovákban a töpör, hangátvetéssel törp szónak csak a mássalhangzói maradtak meg: trp, az angolban viszont t-d és p-f módosulattal: dwarf

trucovat' (köznyelv) = „durcovaty”: durcáskodik, dacol, makacskodik, truccol (=durcol)

tupit = tompít, az m kiesett belőle

tupost = tompa, lásd fenn

turnaj (hist) = lovagi torna; tor a csűr, csavar gyökkel azonos, tehát torna a test csűrését, csavarását jelenti

turna (köznyelv) = torony

tutlat' = titkol, orosz taity = titok

tý = te

týkat = tegez, ahol tý = te

týranie = kínzás, gyötres, minden nyelvbe a magyarból került, ugyanis a tor a csűr-csavarból származik, vagyis tor, týr annyi, mint csavar (csav fordítva: facs, tehát csavar = facsar), például tortura, s ebből a torta is, mely csavart süteményt jelent, ilyen pl. a kürtős kalács

## U

u|čel = cél

u|činit' = „meg|csinít”: csinál, megtesz

údaj = adat

úhor = ugar, parlag

uhorka = uborka, eredetileg: buborka, mert búb, bubor alakú

u|jarmit' = leigáz: járom = iga

ujú, ujujú = ujjuj

u|lovit' = vadat elejt, az ló-löv gyökből

u|lovok = (vadász)zsákmány, a löv gyökből, lásd fenn

u|mazat = bemocskol, ahol maz = maszat

u|mera = arány, arányos, a mér (mint mérték) gyökből

unudene = unottan

u|lupit = elrabol, a lop gyökből

u|padat = süllyed, hanyatlik, az apad szóból

u|padok = hanyatlás, az apad szóból

u|poko = békít, megnyugtat, pokoj = béke, a bok, bék b>p változata

u|pražit = megpirít, szó szerint „parázsít”

u|pustit = elál valamitől, lemond valamiről, e szóban a „puszt” = „veszt” szó áll

uragán = orkán, szélvész; or = hor: erős, pl. hurrikán, ordít

u|razit = megsért, megbánt, e szóban a rossz szó áll

u|štipačny' = csipkelődő

u|štipnút' = megcsíp

u|salašit' = el|szállásol  
 u|slovie = szállóige, e szóban a s(l)ov = szó, szav áll  
 ú|sluznost = szolgálatkész, a szóban sl = szol  
 u|štipnút = megcsíp, e szóban u = meg, štip = csíp  
 u|táborit' sa = letáboroz, letelepszik  
 u|tkat = megszö, u = meg, tkat = takat, lásd: takács  
 u|timit = eltompít, e szóban u = el, timit|ben tim = tom  
 u|tok = támadás, valójában atak, melyben a tak = összeilleszt magyar szó áll, pl. tákol, takács  
 u|triet = megtöröl, e szóban u = meg, tr = tör  
 ú|tržok = töredék, e szóban tr = tör  
 u|týrat = meggyötör, e szóban u = meg, týr = csűr cs>t változata: tor, melyből pl. a tortúra szó is  
 u|valit = rázúdít, ahol u = rá, valit = válít, a vál (pl. leválik) gyökből  
 u|vážnit = örizetbe vesz, vž = vesz  
 u|vidiet = meglát, ahol u = meg, vid = figy, pl. figyel  
 u|viest = elvezet, ahol u = el, vies(t) = vez(et)  
 u|viezt = el bír szállítani, ahol viez = visz  
 u|vod = bevezetés, ahol vod a visz, vez, vit(el) d>t változata: vod, ebben az eredetben rejlik annak titka,  
 hogy a vod víz|et is jelent a szlávban  
 ú|vodnik = vezércikk, lásd fenn: vez(ér)>ved  
 u|volnit = megszabadít, u = meg, vol = vál  
 u|záver = zár, itt a zár = zává, mint závázat látható, csak a magyarra jellemzők a v-s és v-nélküli  
 szópárok, mint csűr-csavar, zűr-zavar  
 u|zavretie = lezárás, a zává-ból kiesett a második magánhangzó  
 u|zavierat = bezár, lásd fenn

## V

vábit = csábít, oly erős a hasonlóság, hogy méltán vélhetjük a cs>v hangátmenetet  
 vábidlo = csábítószer  
 vábivý = csábító  
 vačok = zseb, a vacok szóból, mely magyar módosulat a fészek szóból  
 vajatat' = vajúdik, e szó annál is inkább magyar, hogy a bajlódik szóból alakult  
 vak = táska, valójában bog, a bog, bugy szóból b>v váltással  
 val = fal, szlovákban: védőfal védősánc  
 válov = vályu  
 vandrák = „vándorák”: vándorló, csavargó  
 vandorovat = vándor  
 vandorovka = vándorút  
 vandorovnik = vándorlegény  
 vankus = vánkos  
 var = forrás, a for-ból f>v hangmódosulással  
 varovat = vigyáz, őriz, a vár, mint várakozik szóból  
 vedro = vödör, lásd alább:  
 vedenie = vezetés, lásd alább: vedúci  
 vedúci = vezető, a ved azért fordul elő egyaránt a vödör és a vezető szlovák megfelelőiben, mert a  
 magyarban a vez, vesz és a víz azonos hangalakúak, s a szlovákban természetszerűleg egyformán

módosultak; lásd: szláv ved-em vagy vegyjem (vezetem), továbbá vez-em vagy vezjem (járművön viszem, szállítom), és vezmem (elveszem)

velikán = óriás, a vál, mint kiváló, azaz kiemelkedik a többi közül, ez a vál szó vel alakban sok szó első tagja nagy jelentéssel

velit' = „vezít”, azaz vezet: vezényel

velký = nagy, a vál, váló, mint kiváló szóból

velmi = nagyon, lásd fenn: velký

verš = vers

veršik = versecske

veršovat = versel

vetrat = szellőztet, a vet a visz>vit (melyből a vitorla is) szóból

vetrik = gyenge szél, szellő, vet: lásd fenn

vetrovka = viharkabát, a fentiek alapján már érthető, hogy miért „dereng” fel itt a vitorla szó is

vhodne = megfelelően, kellőképpen, e szóban a hogyané bűvik meg

vhodny = alkalmas, megfelelő, lásd fenn

víchor = vihar

víchrica = vihar, fergeteg

videnie = látás, más nyelvekben is a figy gyök (mint figyel, néz, lát) >fid>vid kiejtési változatából, szlávban a figy>vigy változata is elterjedt, pl. vighényie

vidiecky = vidéki

vidiek = vidék

vidina = látomás, lásd fenn: videnie

viest = vezet, a visz>vez-ből, lásd még: viezt, továbbá visz = vesz:  
 pre|viest' = (véghez)visz  
 pre|viezt' = átvisz, megkocsikáztat

viator = szél, lásd fenn: vetrat

viezt = visz

vinár = szőlész, lásd alább:

vino = bor, más nyelvekben is csak áttételes értelmezése a venyige szónak, mely a fon, fonadék szóból származik: fony f>v: veny

viťúz (ironikus) = vitéz (betyár, csibész)

vnuk = (u-v) unoka(fió)

voda = víz, a ned (nedv, nátha) >med>ved>vod kiejtési változata

vodáren = vízművek

vodca = vezér, a víz és a vez(ér) azért egyaránt vod a szlávban, mert ezek amagyarban egyformán hangzanak: vez-víz, lásd a vodovod címszót is

vodic = vezető, lásd fenn és lenn

vodička = vizecske

vodit' = vezet

vodivost = vezetőképesség

vodomer = vízóra, ahol mer = mér

vodovod = vízvezeték, itt kétszer szerepel a vod, egyszer víz, egyszer vez jelentéssel, mely azonosságot csakis a magyar víz és vez = visz azonos hangalak magyarázhatja, lásd még a visz>vit (pl. vittel, vitorla) pedig szelet jelent a szlovákban

volači = valakié, ahol vol = vala

volačo = valami, ahol vol = vala  
 volajaco = valahogyan, ahol vol = vala  
 volakam = valahova, ahol vol = vala  
 volba = választás, itt a vál gyök szerepel  
 volič(-ka) = választó, vol = vál  
 volit' = választ, vol = vál  
 voz = kocs, szekér, itt a visz gyök szerepel, lásd alább is  
 vozen = vasúti kocs, a visz gyökből, tehát „viszeny”, lásd alább:  
 vozit' = visz  
 vozovka = útest, itt is a visz gyök látható, bizonyára a visz, „messzire visz”, „messzire vezet” gondolat alapján  
 v|padnút = beesik, v = be, pad a pot, poty t>d változata, lásd fenn: pád és padák  
 vrabec = veréb (mintha azt mondanánk a terebély helyett, hogy „trebély”), e madár csiripelő, régiesen mondván „verregő” (e szóból a cserregő is) hangjáról kapta, régi szlávban vrabij, új szlávban vrabelj, vrabec  
 v|sadiť = beletesz, ahol a v = bele, sed = szed  
 v|strcit' = beledug, bedug, v = be, strcit szórészben pedig a szorít szót tisztelhetjük  
 vs|tupi = belép, itt a stup szórészben a top (pl. toppan) rejlik  
 vs|tupné = belépődíj, lásd fenn, tehát kb. betoppanódíj”  
 vsak = „csak”: de, azonban  
 v|simat si = szemügyre vesz, sim (ejtsd: szim) = szem>szim  
 v|tesnat = belegyömöszöl, beleszorít, tes (ejtsd: tesz) = tesz  
 v|tierat' = bedörzsöl, dör d>t: tör>tier  
 v|tieravost = tolakodás, dörgölözés, lásd fenn, továbbá ne feledjük, hogy tolakodás l>r: törekedés, törtetés  
 v|tieravý = tolakodó, dörgölöző, lásd fenn  
 v|cicat' = „ki|csöcsít”: kiszív, kiszop, itt a csecs, csöcs (mint csúcs)>cici szerepel  
 v|cifrovat' = feldíszít, a cifra, ahogyan Czucor Gergely feltárta: „úgy látszik, hogy az irkál, firkál gyöke ir, fir rejlik benne, miszerint átvetve annyi volna, mint fircza, azaz irkált, firkált ékesség, vagy jegy”.  
 Igen elterjedt szavunk: olasz cifra, francia chiffre, német Ziffer  
 v|čap = söntés, itt a csap szavunk szerepel teljesen hibátlanul, lásd alább:  
 v|čapnik = csapos  
 v|čiň = garázdálkodás, itt čiň (ejtsd: csiny) = csíny szavunk szerepel  
 v|čiňat' = garázdálkodik, lásd fenn  
 v|fuk = kipufogó, ahol fuk a fú (fú>pú) gyökkel azonos, lásd alább:  
 v|fúkat' = kifú  
 v|lomit' = „ki|romít”, bizonyára „kirohamít”: kitör  
 v|merat' = „ki|mérít”: kimér, felmér, mer = mér  
 v|mlat = cséplés, ahol mál>ml  
 v|padnut = kipottyant, pad a pat, pot, poty t>d kiejtési változata  
 v|pálit = kiéget, ahol pír (= tűz) r>l: pál  
 v|par = pára  
 v|parit sa = elpárolog  
 v|parovat sa = párolog  
 v|pichnút = kibök, kiszúr, bök b>p pich  
 v|plach = „ki|placcs”: kiöblítés

vy|pražit = ki|parázsít: kiüt  
 vy|pusťit' = ki|pusztít, itt kirekeszt, pust (ejtsd: puszt) a puszt = foszt szóból  
 vy|rabovat = kirabol  
 vy|razit = kiüt, kiver a szótár szerint, de itt a (ki)ráz áll (pl. kirázza a hideg), e szó a rügy és ragya szókkal is rokon a ro gyök révén  
 vy|ražka = kiütés, pattanás  
 vy|riedit' = megritkít, rit>ried  
 vy|rojit' = „ki|rajít”: kirajzik, raj>roj  
 vy|ron = kiáradás, kiömlés, rohan > ron: kiront  
 vy|rovnanie = kiegyezés, a szóban a ró, rov áll  
 vy|sávač = „ki|szivacs”: porszívó, sáv (ejtsd száv) a szív szóból; tehát szívó a sávač s a szivacs szó hajaz rá  
 vy|sávat' = ki|szivat, lásd fenn  
 vy|sek = „ki|szeg”: kivágás, sec(ejtsd: szek) = szeg (vég), pl. szekerce = szegőce  
 vy|slat' = kiküld, ahol slat (ejtsd: szlat) a szalajt szóval azonos  
 vy|slovený = kimondott, kifejezett, lásd slov címszót: szó, szav l vendéghanggal: szlov  
 vy|slovne = kimondottan, kifejezetten, slov = sov, szav, azaz szó  
 vy|s|topovat = nyomára bukkan, itt top (pl. topog) nyom jelentéssel szerepel  
 vy|s|túpenie = fellépés, az s vendéghang, túp = top, tehát „feltoppanás”  
 vy|tavit' = „ki|tavít”: kiolvaszt, itt a tó-tav (lásd még: tócsa, tocsogó) szó áll  
 vy|vábit' = „ki|csábít”  
 vy|viest' = ki|vezet

## Z

za|cengat' = fel|csenget  
 za|fajčit' = „rá|fújcsít”: rágyújt  
 za|gáгат' = fel|gágog  
 za|mazat' = „rá|mázít”: bemázol  
 za|nôtit' = „rá|nótít”: rázendít egy nótára  
 zástava = zászló, lobogó  
 zá|tarasa = torlasz  
 záver = závár v-nélküli párja: zár, itt: záróberendezés, závarzat  
 zelený = zöld  
 zeler = zeller, eredetileg: szélie, ugyanis a régi szokás szerint kert szélynövénye volt  
 z|merat' = meg|mér, le|mér  
 z|riedka = ritkán  
 z|unovaný = unott, kedvetlen, fanyar  
 z|unovat' = elunni, megunni  
 zúzik (tájszólás) = zúza

## Ž

žandár = zsandár, csendőr  
 želiar = zsellér  
 žemľa = zsemlye  
 žgrloš = zsugori, fősvény  
 žinčica = zsendice

žinka = zsineg, kötél

žirny = 1. zsíros, tápláló 2. termékeny 3. hízó, hizlalásra alkalmas (pl. marha)

živáň = zsvány, élénk gyermek, rabló

živánska pečienka = zsványpecsenye

župan = ispán, a zsupán az ispán szó eltorzított alakja

\*\*\*

#### Irodalom:

Barabási László: *Magyarul gondolkodni*, Fríg Kiadó, Budapest, 2006.

Barabási László: *Székely-magyar történelem Atillától máig*, Fríg Kiadó, Budapest, 2005.

Czuczor-Fogarasi szótár, Magyar Tudományos Akadémia, 1862.

Cser Ferenc-Darai Lajos: *Magyar folytonosság a Kárpát-medencében*, Fríg Kiadó, Budapest, 2005.

Grover S. Krantz: *Az európai nyelvek földrajzi kialakulása*, magánkiadás, Budapest, 2000.

Harsányi Ildikó: *Fekete magyarok-fehér magyarok*, Fríg Kiadó, Budapest, 2005.

Mesterházy Zsolt: *A Magyar ókor I-II.*, Magyar Ház Könyvek, 2002.

Mesterházy Zsolt: *A honfoglalások kora*, Kr. e. 2200-Kr. u. 1250., Fríg Kiadó, Budapest, 2005.

Szabédi László: *A magyar nyelv eredete*, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1974.0

Szabó István Mihály: *A magyar nép eredete*, Mundus Kiadó, Budapest, 2004.

Varga Csaba: *JEL JEL JEL, avagy az ABC 30000 éves története*, Fríg Kiadó, Budapest, 2001.

Varga Csaba: *A kőkor élő nyelve*, Fríg Kiadó, Budapest, 2003.

Varga Csaba: *A magyar szókincs titka*, Fríg Kiadó, Budapest, 2005.

Varga Csaba: *Ógörög: régies csángó nyelv*, Fríg Kiadó, Budapest, 2006.

Varga Csaba: *Az angol szókincs magyar szemmel*, Fríg Kiadó, Budapest, 2007.

Kapcsolat felvétele: [eredet.e@freemail.hu](mailto:eredet.e@freemail.hu)